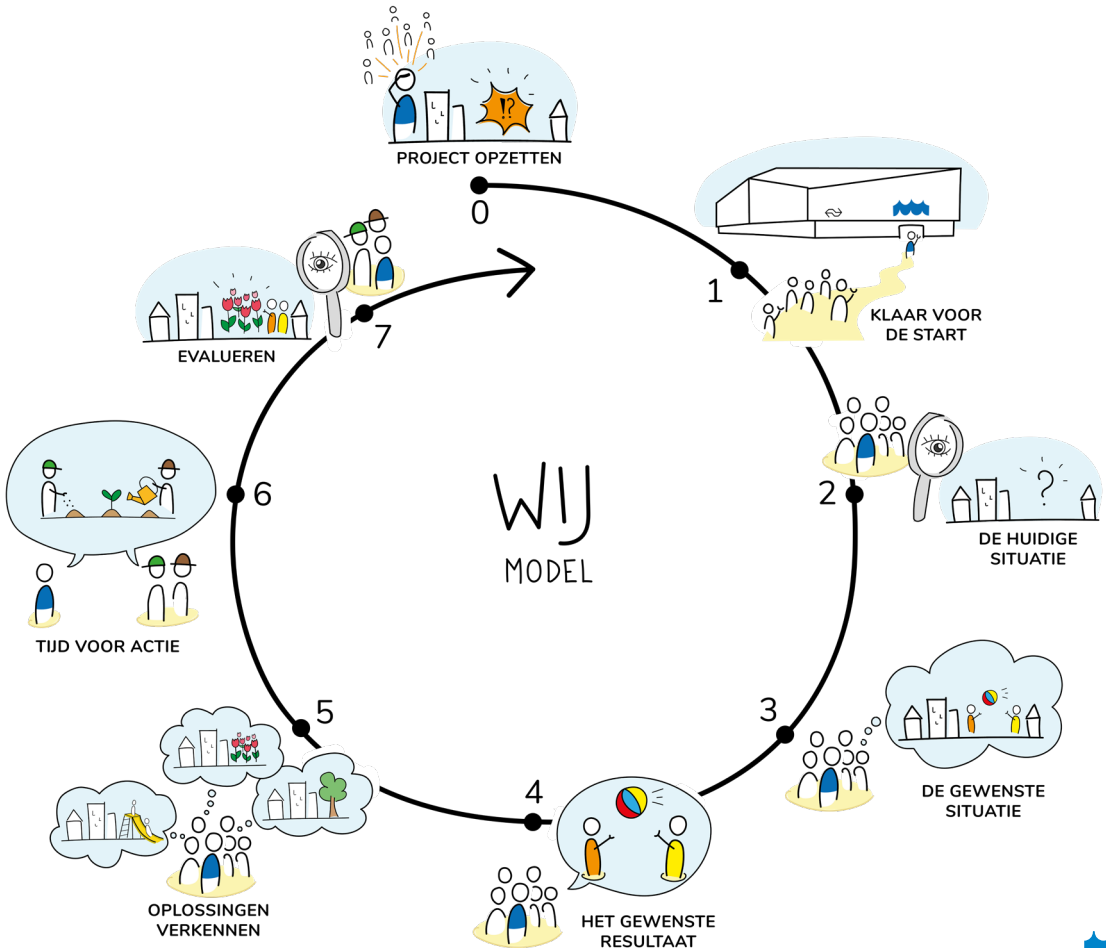

FACILITATOR GIDS

Welzijn Implementatie Jeugd

Project naam _____

Facilitator gids Welzijn Implementatie Jeugd model

Eva Legemaate Design for Interaction, TU Delft

Afstudeerproject *'Tackling loneliness amongst adolescents in Delft, a systemic co-design approach for Gemeente Delft'*

Voor Team Jeugd, Gemeente Delft

Datum maart 2020

Beste facilitator,

De maatschappelijke vraagstukken in de wereld worden steeds complexer. Hoe zorg je er vervolgens als gemeente voor dat het beleid voor elk **uniek vraagstuk** op de juiste manier geïmplementeerd wordt? Op zo'n manier dat er interventies ontwikkeld worden die aansluiten bij de wensen van de burger? Interventies die veel **positieve impact** hebben? En kunnen design principes en methodes hierbij van waarde zijn?

Deze vragen stonden centraal in mijn afstudeeropdracht voor Team Jeugd van Gemeente Delft en hebben geresulteerd in het WIJ-model dat op de voorkant is afgebeeld. Het Welzijn Implementatie Jeugd-model. Maar ook in andere domeinen komt het van pas, want het model presenteert een aanpak voor complexe problemen. Een **innovatieve aanpak** voor ambtenaren, gebaseerd op co-design (samen ontwerpen) en systemic design (een opkomend designveld waarin de omgang met complexe sociale vraagstukken centraal staat). **Samenwerken** met een diverse groep belanghebbenden: hier draait het om in elke stap van dit proces. Alleen door inzicht te krijgen in de vele verschillende perspectieven op het complexe vraagstuk, kunnen we gemeenschappelijk begrip creëren. Vervolgens zijn we in staat er samen iets aan te doen. Als faciliterende ambtenaar maak jij dit samenwerken mogelijk.

Deze facilitator guide geeft je inzicht in deze vernieuwende aanpak om van het beleid tot het implementatieplan, en daarmee impactvolle interventies, te komen. Gebruik het als **inspiratie** om je eigen proces opnieuw vorm te geven en waardevolle bijeenkomsten te organiseren.

Veel succes in het aangaan van de uitdagende vraagstukken van deze tijd!

Eva Legemaate

Het concept wordt verder uitgedacht door het te bouwen met LEGO in stap 5

INHOUDSOPGAVE

Complexe problemen P.6

Wat is co-design? P.7

Hoe werkt dit boekje? P.8

Handige competenties P.9

0. Het project opzetten P.10

1. Klaar voor de start P.16

2. De huidige situatie P.18

3. De gewenste situatie P.20

4. Het gewenste resultaat P.22

5. Oplossingen verkennen P.24

6. Tijd voor actie P.26

7. Evalueren P.28

Bijlagen stap 1-7 P.30

COMPLEXE PROBLEMEN

In het begin van de industriële revolutie was een probleem oplossen moeilijk maar mogelijk. Met de hulp van experts lukte het uiteindelijk meestal om te bereiken wat we voor ogen hadden. Nu is dat anders. We weten dat er een situatie is die verbeterd moet worden, maar wat we dan precies willen bereiken en wat we daarvoor nodig hebben, daarover verschillen de meningen.

Rittel en Webber (1973), twee design theoretici, noemen deze complexe, vaak sociale, vraagstukken zelfs ondefinieerbaar. Namelijk, de informatie die nodig is om het probleem te begrijpen is afhankelijk van je ideeën over hoe het op te lossen is. Wil je het probleem zo goed mogelijk begrijpen, dan is het dus van belang inzicht te krijgen in de verschillende perspectieven van mensen over hun gewenste oplossingsrichting. Co-design kan hierbij van grote waarde zijn.

Rittel, H. W. J., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4(1973), 155-169.

Twee teamleden bedenken samen een visie in stap 3

WAT IS CO-DESIGN?

Co-design is een complex, tegenstrijdig en soms antagonistisch proces, waarin verschillende belanghebbenden hun specifieke vaardigheden en cultuur inbrengen. Het is een sociaal gesprek waarin iedereen ideeën mag inbrengen en actie ondernemen, zelfs als deze ideeën en acties soms problemen en spanning veroorzaken. Als resultaat willen en kunnen de betrokken partijen naar elkaar luisteren, om hun gedachten te veranderen en om tot een gemeenschappelijk beeld te komen. Op deze manier ontstaat er een gesprek waarin luisteren net zo belangrijk is als spreken (Manzini, 2016).

Het WIJ-model is gebaseerd op co-design en zal jou in staat stellen om inzicht te krijgen in de verschillende perspectieven van de mensen die betrokken zijn bij het vraagstuk. Je zet een divers co-creatie team op, waarin onder andere de doelgroep zit, en krijgt inzicht in hun kijk op de wereld middels participatieve activiteiten. Na een aantal sessies heb je een completer beeld van de huidige situatie en weet je beter wat de Delftenaren als gewenste oplossing zien en waar dus draagvlak voor is.

Manzini, E. (2016). Design culture and dialogic design. *Design Issues*, 32(1), 52-59.

HOE WERKT DIT BOEKJE?

Het WIJ-model bestaat uit 7 stappen. Elke stap is gebaseerd op co-design waarin één of meerder bijeenkomsten met belanghebbenden plaatsvinden. Het proces is gebaseerd op mijn onderzoek (Legemaate, 2020), waarbij varianten van deze sessies georganiseerd en uitgevoerd zijn. Deze sessies bestonden uit verschillende participatieve opdrachten om het team te activeren en veel kennis met elkaar te laten delen in korte tijd. In de bijlage van dit boekje staat per stap een opzet voor de indeling van de sessies en templates van de opdrachten. Gebruik dit om inspiratie op te doen voor je eigen sessies.

Het is een mogelijkheid om een ontwerper te betrekken bij dit project. Deze designer zou bijvoorbeeld je 'facilitator buddy' kunnen worden en helpen bij de opzet en uitvoering van de sessies. Daarnaast kan de ontwerper goed meehelpen met het vooronderzoek en van de inzichten een zogeheten 'causal system map' maken. Dit is een subjectieve representatie van de huidige situatie, waarin oorzaken van het probleem te zien zijn en hoe deze elkaar onderling beïnvloeden. Wanneer er een interventie bedacht wordt kan je met dit overzicht de impact inschatten.

Legemaate, E. (2020). 'Tackling loneliness amongst adolescents in Delft, a systemic co-design approach for Gemeente Delft'. (Afstudeerproject). Design for Interaction, TU Delft

HANDIGE COMPETENTIES

Bij dit proces komen onderstaande competenties goed van pas. Kijk hier naar wanneer je bezig bent met de voorbereidingen en vraag hulp aan collega's (of de designer) waar nodig.

- **Wees mensgericht** Stimuleer jezelf en het team om de mens centraal te stellen. Denk vanuit de doelgroep en betrek deze.
- **Wees begripvol** Let op wat er gebeurt tijdens en buiten de bijeenkomsten. Wees benaderbaar voor het netwerk en het team. Voor hen is deze aanpak ook nieuw dus hou ze goed op de hoogte.
- **Werk samen** Verzamel een divers team en werk samen. Verschillende perspectieven resulteren in realistische resultaten.
- **Wees voorbereid** Bereid alle bijeenkomsten goed voor en bepaal wat je wilt bereiken per meeting om er het meest uit te halen. Print templates uit en zorg voor genoeg pennen.
- **Wees flexibel** Maar ook al bereid je een meeting nog zo goed voor, het gaat nooit zoals je van tevoren bedenkt, dus hou je hoofd koel!
- **Motiveer** Enthousiasmeer en activeer het team gedurende het proces. Hun kennis en inzichten zijn belangrijk om dit project te laten slagen.
- **Wees onderzoekend** Durf te experimenteren! Je leert immers door te doen. Sta ook open voor verbetering middels evaluaties en (groeps) reflecties.

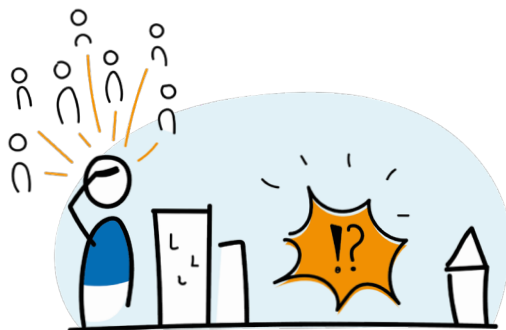
O

HET PROJECT OPZETTEN

Wat weet ik al van de te verbeteren situatie af en wie is erbij betrokken?

Wetenschappelijk inzicht: Ga op onderzoek uit om meer inzicht te krijgen in het probleem. Zoek contact met een wetenschapper die je meer over het onderwerp kan vertellen of lees wetenschappelijke onderzoeken.

Lokaal inzicht: Om kennis over de lokale situatie op te doen ga je op zoek naar mensen uit de stad die iets met de te verbeteren situatie te maken hebben. Je bent op zoek naar de perspectieven van anderen, dus zie een gesprek als een interview waarin je open vragen stelt. Bespreek de kwestie eerst met collega's op de gemeente om inzicht te krijgen in de betrokken partners, waarmee je daarna contact maakt. Breidt zo steeds verder uit totdat je ook met de doelgroep en personen die dichtbij hen staan in gesprek komt. Noteer belangrijke inzichten en perspectieven van de verschillende partijen.

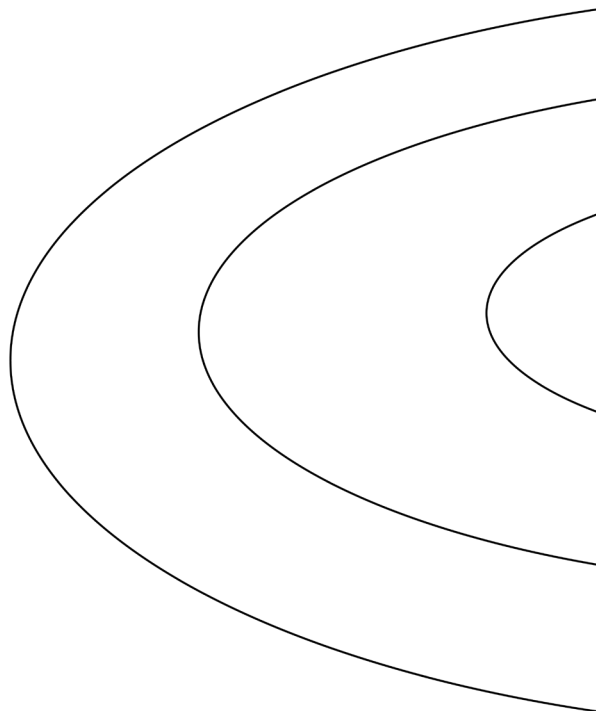

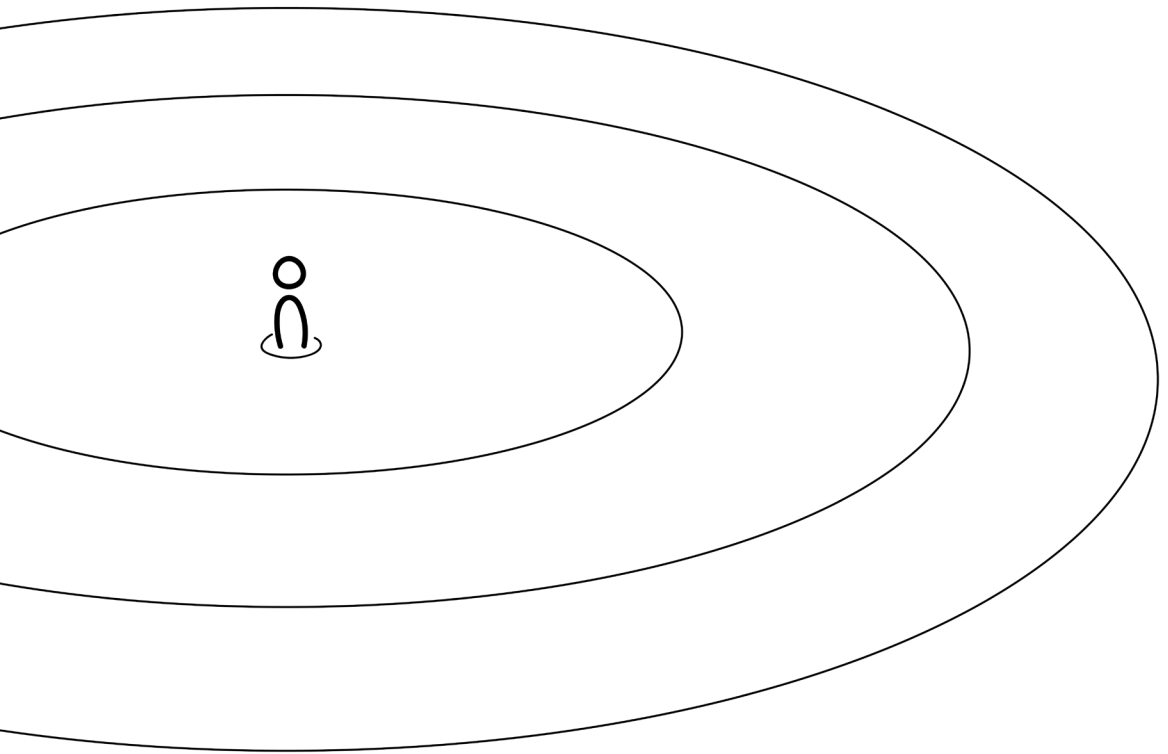
MIJN INZICHTEN IN **DE SITUATIE**

CREËER EEN NETWERK

Een overzichtelijk netwerk: Teken alle partijen die je betreft in het netwerk in deze kaart om overzicht te creëren. De doelgroep staat centraal en daar omheen staan partijen die dichtbij hen staan. Teken lijnen tussen de verschillende partijen om inzicht te krijgen in wie elkaar kent.

Een divers netwerk: Vraag tijdens elk interview om input: wie mist er nog in het netwerk? Een simpele oefening die hier inzicht in geeft is de stakeholder map, zie pagina 34.

CREËER HET CO-CREATIE TEAM

Een divers team: Het co-design proces dat straks echt van start gaat doorloop je grotendeels met hetzelfde team. Om de complexiteit van de huidige situatie zo realistisch mogelijk terug te laten komen, is het van belang een zo divers mogelijk team samen te stellen. Nodig maximaal 10 mensen uit, om het behapbaar te houden. Laat een collega mee doen die het perspectief van de gemeente vertegenwoordigd. Aangezien jij de facilitator van dit project bent heb je tijdens de bijeenkomsten geen tijd hebt om inhoudelijk deel te nemen. Zorg dat je alle teamleden hebt gesproken voordat de eerste bijeenkomst plaatsvindt, zodat ze alvast nagedacht hebben over het onderwerp. Om ze voor te bereiden op wat gaat komen kun je ze alvast het Team-boekje geven.

Tip: Houdt het co-creatie team hetzelfde gedurende de komende stappen, zodat de teamleden zich comfortabel gaan voelen en zich durven te uiten. Wel kun je gedurende het proces andere partijen uit het netwerk uitnodigen om deel te nemen aan een stap als je verwacht dat ze een interessante toevoeging zijn.

Noteer

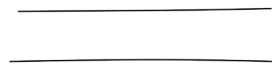
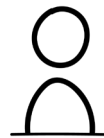
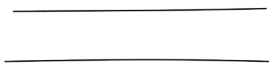
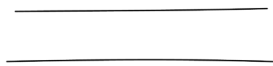
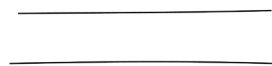
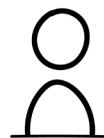
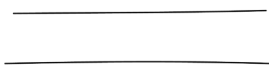
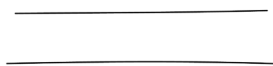
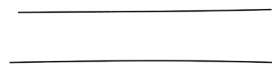
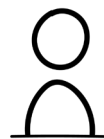
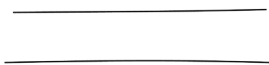
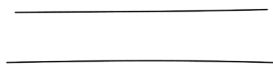
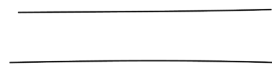
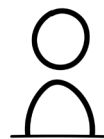
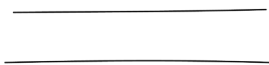
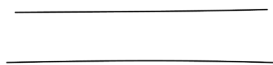
- naam van het teamlid
- welke partij deze persoon vertegenwoordigd

FACILITATOR

FACILITATOR BUDDY

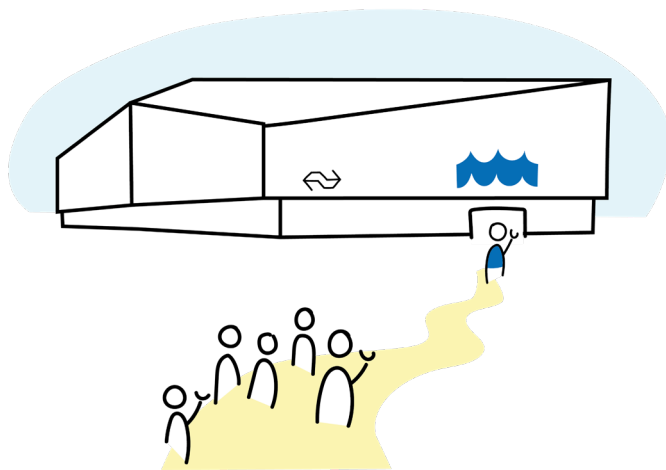

1

KLAAR VOOR DE START

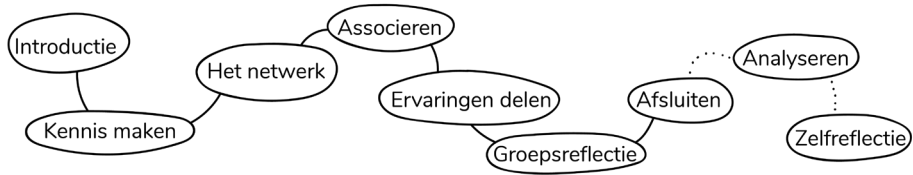
Is het co-creatie team er klaar voor?

Bij deze eerste bijeenkomst zit het team voor het eerst met elkaar aan tafel. Ieder teamlid is op een bepaalde manier verbonden met de uitdaging en heeft hier een eigen interessante kijk op. Naast de introductie van het project draait het vandaag om de kennismaking. Het team staat centraal in dit project, want alle kennis samen vormt de basis om deze uitdaging aan te gaan. Onderzoek in deze stap of er nog partijen ontbreken in het netwerk en start met het verkennen van de uitdaging.

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 34 voor de uitgebreide versie

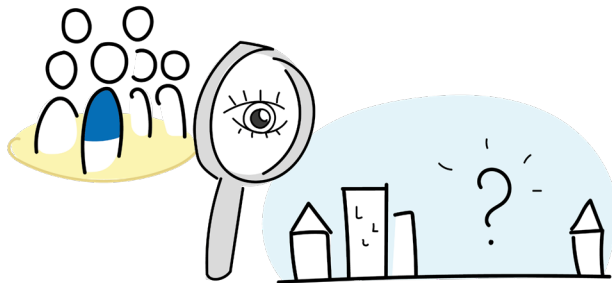
UITKOMSTEN VAN DE BIJEENKOMST

NOTITIES

2 DE HUIDIGE SITUATIE

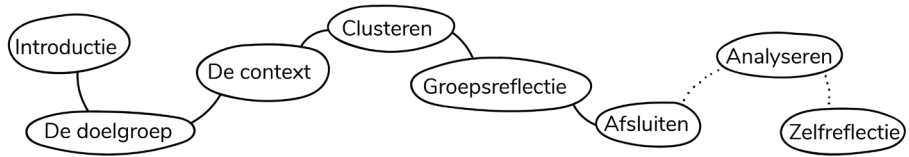
Wat houdt het probleem in?

Nu is het tijd om gezamenlijk de huidige situatie onder de loep te nemen om een gemeenschappelijk inzicht te krijgen in het probleem. Jullie denken na over de doelgroep en de context waarin deze groep leeft. Het gaat erom zoveel mogelijk inzichten en perspectieven met elkaar te delen, zodat de complexiteit van de situatie zichtbaar wordt. Dus oordeel anderen niet en wees open.

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 36 voor de uitgebreide versie

UITKOMSTEN VAN DE BIJEENKOMST

NOTITIES

3

DE GEWENSTE SITUATIE

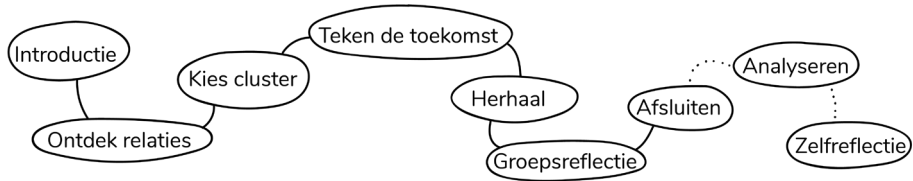
Hoe ziet de ideale toekomst eruit zonder het probleem?

De vorige meeting gaf inzicht in waarom het probleem er momenteel is en wat het in stand houdt. Onderzoek met het team of en hoe deze inzichten invloed op elkaar uitoefenen. Laat elk teamlid een inzicht kiezen die de situatie maakt zoals het nu is en laat ze zich vervolgens richten op de toekomst. Hoe ziet de ideale situatie eruit waarin het probleem niet meer voorkomt?

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 38 voor de uitgebreide versie

UITKOMSTEN VAN DE BIJEENKOMST

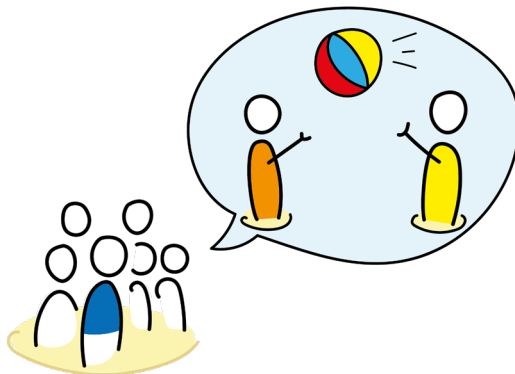
NOTITIES

4

HET GEWENSTE RESULTAAT

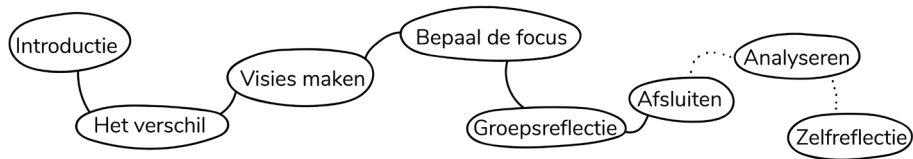
Wat mist er in de huidige situatie dat aanwezig is in de gewenste situatie?

Het team heeft nagedacht over de huidige situatie, waarin het probleem voorkomt, en de toekomst, waarin het probleem er niet meer is. Nu kunnen er verschillen tussen deze situaties worden gevonden. Wat ontbreekt er op dit moment? Het team bepaalt wat het gewenste resultaat van de te ontwikkelen interventies moeten zijn.

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 40 voor de uitgebreide versie

UITKOMSTEN VAN DE BIJEENKOMST

NOTITIES

5

OPLOSSINGEN VERKENNEN

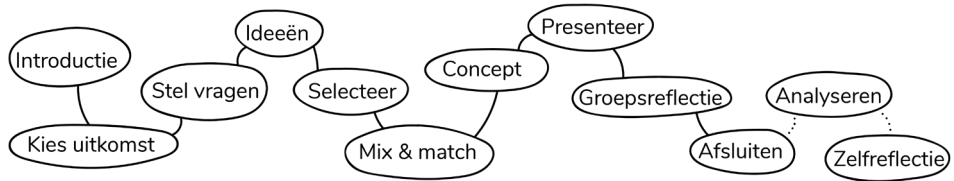
Wat voor oplossingsrichtingen ontstaan er tijdens een idee generatie?

Nu het team heeft bepaald wat voor resultaat de toekomstige interventie moet hebben op de maatschappij, kunnen ze ideeën gaan genereren die dit resultaat verwerkelijken. Laat de teamleden ideeën uitwerken tot concepten en aan elkaar presenteren. Alle input die uit deze sessie komt is inspiratie voor de toekomstige partijen die de daadwerkelijke interventie gaat ontwerpen. De ideeën en concepten geven concrete suggesties hoe het gewenste resultaat bereikt kan worden.

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 42 voor de uitgebreide versie

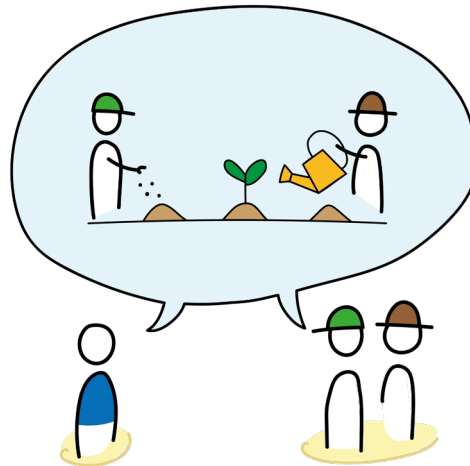
UITKOMSTEN VAN DE BIJENKOMST

NOTITIES

6 TIJD VOOR ACTIE

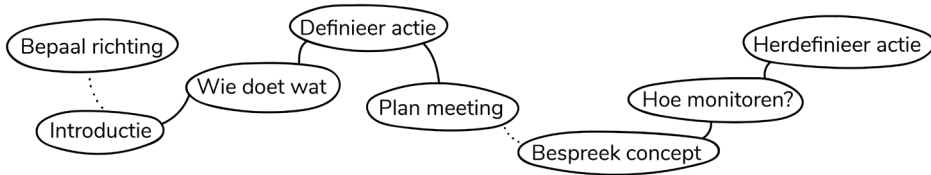
Welke acties zijn nodig voor de ontwikkeling en implementatie van interventies?

Kijk samen met de collega van de gemeente die in het team zat terug op de resultaten. Welke gewenste resultaten willen jullie verwerkelijken? Zijn er oplossingsrichtingen, ideeën en concepten die inspirerend zijn voor de uiteindelijke interventie? Bedenk welke partijen, uit het team en uit het netwerk, geschikt zijn om interventie(s) te ontwikkelen en regel een meeting. Bespreek wat zij voor de ontwikkeling en implementatie nodig hebben en baseer hier de acties voor in het uitvoeringsplan op. Maak zodra de interventie is ontwikkeld afspraken over hoe het effect wordt gemonitord.

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 44 voor de uitgebreide versie

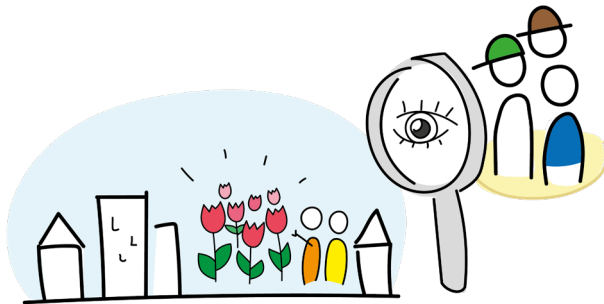
UITKOMSTEN VAN DE BIJENKOMST

NOTITIES

7 EVALUEREN

Resulteert de interventie in het gewenste resultaat?

De interventie is geïmplementeerd en na een tijdje komt er inzicht in het effect. Evalueer de impact met de relevante partijen. Heeft de interventie tot het gewenste resultaat geleid? Is het effectief en efficiënt? Is het relevant en waardevol? Bepaal welke vervolgacties nodig zijn. Moet er iets veranderen aan de interventie voor beter resultaat? Levert de impact van de interventie genoeg verbetering van de situatie op of is er meer nodig? Bekijk met welke andere partijen je nieuwe acties kan opzetten. Na enkele jaren kan een nieuw proces opgezet worden om vanaf stap 1 de 'nieuwe' huidige situatie in kaart te brengen.

INSPIRATIE OPZET

Zie pagina 45 voor de uitgebreide versie

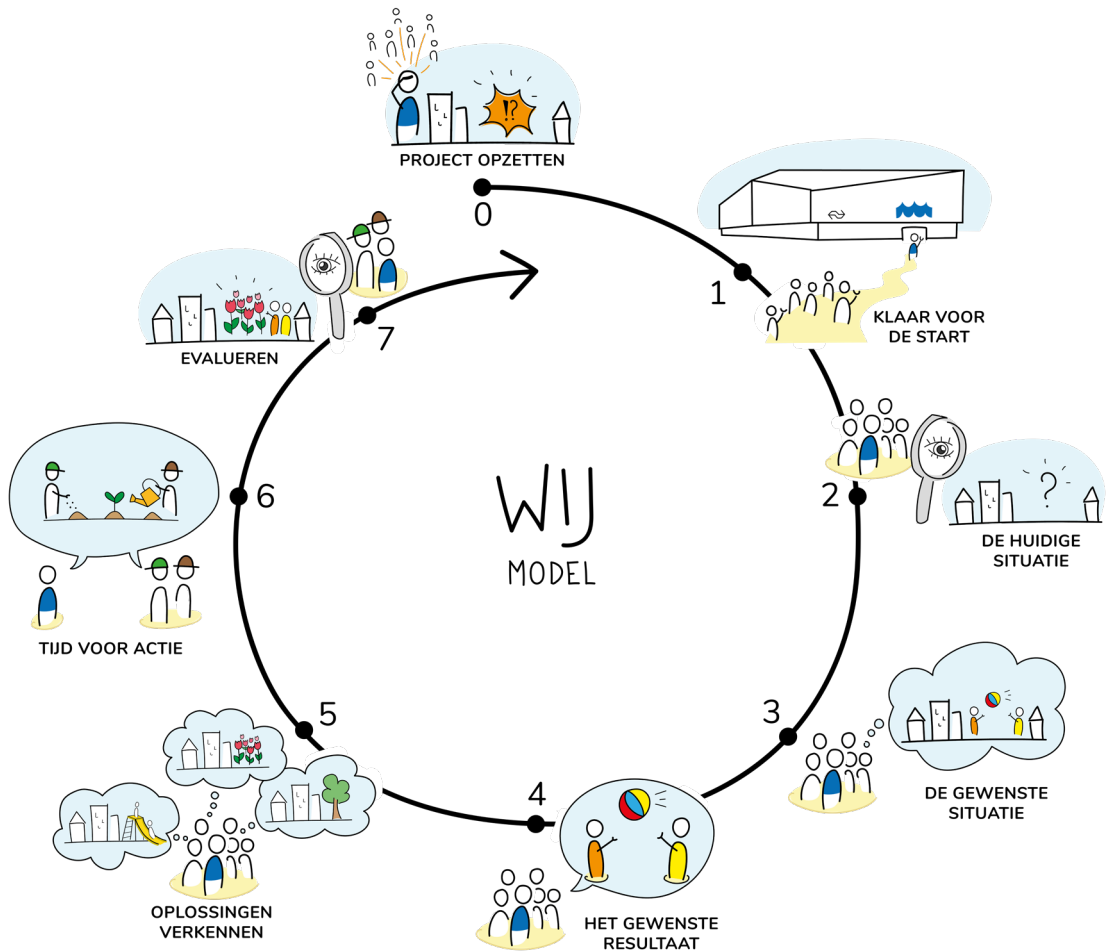

UITKOMSTEN VAN DE BIJEENKOMST

NOTITIES

B BIJLAGEN

De opzet van de sessies en templates van de opdrachten per stap

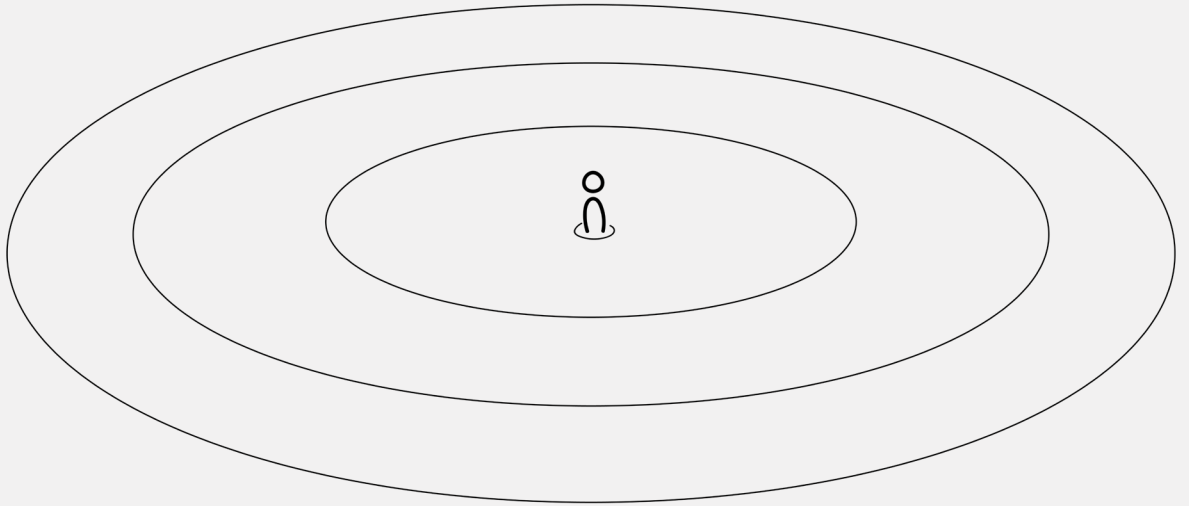

Bijlage 0. Het project opzetten

Opzet en templates als inspiratie

Vorbereiding

Wat weet ik (niet)	Vul een groot vel papier met al je huidige kennis, vragen en aannames van de huidige situatie. Wat weet je niet zeker?
Wetenschappelijk inzicht	Zoek voor antwoorden op algemenere vragen en aannames in wetenschappelijke bronnen. Wellicht kun je een wetenschapper spreken?
Lokaal inzicht	Voor vragen en aannames die specifiek voor Delft gelden kun je vervolgens interviews gaan afleggen. Denk na wie er allemaal in je netwerk zitten en vraag vervolgens nieuwe contacten via deze partijen. Spreek een grote diversiteit aan partijen, zodat je vanuit alle verschillende hoeken een idee hebt wat er gaande is.
Creëer een netwerk template 0	Teken het netwerk voor jezelf uit, zodat je overzicht houdt wie je allemaal kent en gesproken hebt.
Creëer een co-creatie team	Nu je een groot netwerk hebt, kun je zo'n 10 diverse partijen vragen om deel te nemen aan het co-creatie team. Zorg dat er een andere ambtenaar bij zit als deelnemer vanuit de gemeente en dat je minstens één vertegenwoordiger van de doelgroep hebt.

Template 0: je netwerk

Bijlage 1. Klaar voor de start

Opzet en templates als inspiratie

Opzet van de co-creatie sessie

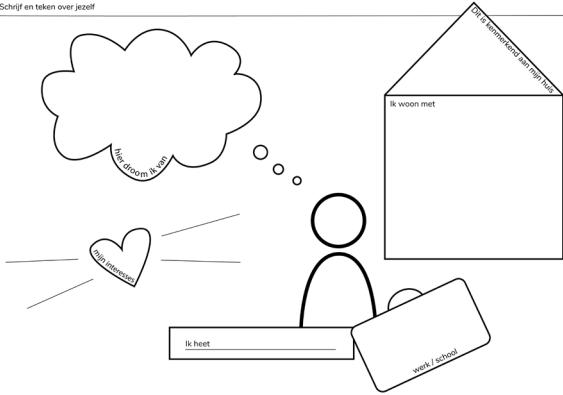
Introductie	Introduceer het probleem en bespreek hoe je het aankomende project voor je ziet.
Kennismaken template 1	Neem de tijd om de teamleden op een persoonlijke manier kennis te laten maken met elkaar. Het is belangrijk dat iedereen zijn stem in de ruimte gehoord heeft, zodat ze zich daar comfortabel bij voelen.
Netwerk bekijken template 2	Laat het team verschillende partijen tekenen in het netwerk waarvan ze denken dat ze met het probleem te maken hebben. Bediscussieer dit om interessante inzichten te krijgen. Je kan stakeholder mapping toepassen.
Associëren template 3	Laat de groep nadenken over het onderwerp. Een simpele manier om dit te doen is associaties maken met woorden of plaatjes.
Ervaringen delen template 4	Elk teamlid heeft iets te maken met het onderwerp. Door het delen van ervaringen leren ze elkaar en elkaars perspectieven beter kennen.
Groepsreflectie template 9	Reflecteer samen met de groep over deze eerste meeting. Laat ze bijvoorbeeld twee tips en twee tops opschrijven en delen met de groep.
Afsluiten	Vat samen wat jullie gedaan hebben en blik vooruit op de volgende meeting.

Na de co-creatie sessie

Analyseer	Bekijk de materialen, noteer interessante dingen en maak een korte samenvatting. Besluit wat je meeneemt naar de volgende sessie.
Zelfreflectie	Denk na over de sessie. Wat kan je verbeteren en wat wil je hetzelfde houden?

Wie ben ik

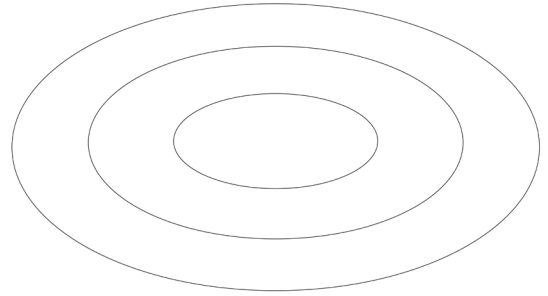
Schrijf en teken over jezelf

Template 1: kennismaken

Stakeholder mapping

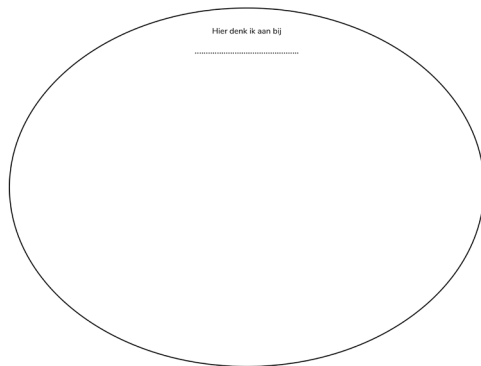
Schrijf op stickerjes alle partijen die iets met het probleem te maken hebben. Plak ze vervolgens op: de partijen in de binnenste cirkel hebben de meeste verantwoordelijkheid om iets aan het probleem te doen.

Template 2: stakeholder mapping

Woordenstorm

Schrijf in korte tijd zoveel mogelijk woorden op

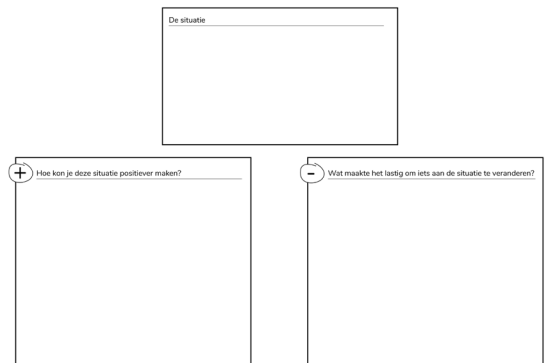

Template 3: associëren

Mijn ervaringen met ...

Schrijf een situatie waarin je te maken hebt gehad met ...

Vul vervolgens de andere kaders in.

Template 4: ervaringen delen

Bijlage 2. De huidige situatie

Opzet en templates als inspiratie

Opzet van de co-creatie sessie

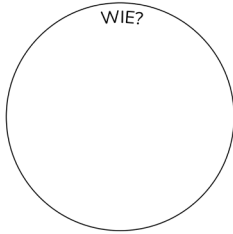
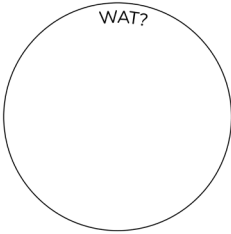

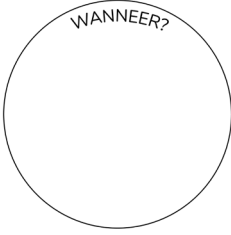
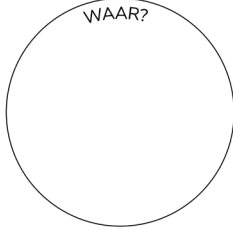
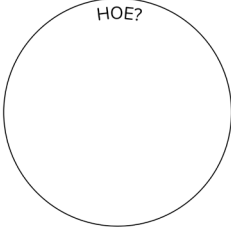
Introductie	Kijk terug naar de resultaten van de vorige bijeenkomsten en leg uit wat er vandaag gaat gebeuren.
De doelgroep template 5, 6	Begin klein door kennis te delen over de doelgroep. Breng de groep op gang door middel van een opdracht, bijvoorbeeld het maken van persona's, het beschrijven van een tijdlijn of zet de WWWWWH-methode in. Laat elk groepje hun belangrijkste inzichten presenteren en schrijf deze op post-its op voor later.
De context template 7	Laat de groep nu nadenken over de context waarin de doelgroep leeft. Wie en wat heeft er invloed op de doelgroep en hun situatie? Ook hier zijn oefeningen voor te verzinnen, denk aan een trend-analyse (DEPEST-model) of het tekenen van een scenario. Elk groepje presenteert de belangrijkste inzichten aan elkaar. Schrijf ze op post-its.
Clusteren	Neem de post-its met belangrijke inzichten samen en bespreek ze plenair. Overlappen sommige inzichten en horen sommigen bij elkaar? Groepeer ze en geeft elk cluster een titel. De clusters geven inzicht in de huidige situatie.
Groepsreflectie	Reflecteer met de groep hoe dit ging, bijvoorbeeld middels tips en tops.
Afsluiten	Kijk nog een keer terug naar wat jullie gedaan hebben en blik vooruit op de volgende meeting.

Na de co-creatie sessie

Analyseer	Bekijk de materialen, noteer interessante dingen en maak een korte samenvatting. Besluit wat je meeneemt naar de volgende sessie. De designer kan de inzichten van de groep terugzoeken in de causal system map.
Zelfreflectie	Denk na over de sessie. Wat kan je verbeteren en wat wil je hetzelfde houden?

De huidige situatie: inzicht in de doelgroep

Denk na over het probleem en schrijf zoveel mogelijk antwoorden per vraag op post-its en plak ze in de bubbel.

Template 5: de doelgroep - WWWWWH-methode

Inzicht in de huidige situatie: tijdlijn

Teken en beschrijf een persona die met het probleem te maken heeft. Teken en beschrijf vervolgens hoe zijn/haar dag of week eruit ziet. Wanneer heeft de persoon last van het probleem?

	Naam: Leeftijd: School:
---	-------------------------------

Template 6: de doelgroep - tijdlijn

Inzicht in de huidige situatie: scenario

Denk na over een persoon die met het probleem te maken heeft en teken en beschrijf dit vervolgens. Wanneer heeft de persoon last van het probleem?

		
.....
		
.....

Template 7: de context - scenario

Bijlage 3. De gewenste situatie

Opzet en templates als inspiratie

Opzet van de co-creatie sessie

Introductie	Kijk terug naar de clusters die inzicht in de huidige situatie geven en leg uit wat er vandaag gaat gebeuren.
Ontdek relaties	Onderzoek en bespreek gezamenlijk welke clusters mogelijk invloed hebben op elkaar. In deze discussie zullen de verschillende perspectieven duidelijk naar voren komen en het geeft een bepaalde rangorde aan welk element van grote invloed is op de huidige situatie.
Kies cluster	Laat elke deelnemer een cluster kiezen die hij/zij belangrijk, verrassend of interessant vindt.
Teken de toekomst template 8	Nu elk teamlid een element uit de huidige situatie voor zich heeft kunnen ze gaan nadenken over de toekomst. Hoe ziet de ideale toekomst er uit waarin dit element niet meer voorkomt? Het template wat hiernaast staat kan erbij helpen. Laat de deelnemers de toekomstbeelden aan elkaar presenteren.
Herhaal	Herhaal de vorige stap voor andere clusters. Zorg dat de clusters die veel invloed uitoefenen in ieder geval gedaan zijn.
Groepsreflectie	Reflecteer met de groep hoe dit ging, bijvoorbeeld middels tips en tops.
Afsluiten	Kijk nog een keer terug naar wat jullie gedaan hebben en blik vooruit op de volgende meeting.

Na de co-creatie sessie

Analyseer	Bekijk de materialen, noteer interessante dingen en maak een korte samenvatting. Besluit wat je meeneemt naar de volgende sessie. De designer kan de rangorde van clusters vergelijken met de causal system map.
Zelfreflectie	Denk na over de sessie. Wat kan je verbeteren en wat wil je hetzelfde houden?

<p>Van nu ... Welk cluster heb je gekozen?</p>	<p>... naar de toekomst Wat gun jij deze persoon in de toekomst? Visualiseer dit toekomstbeeld.</p>
<p>Wat ik wil aanpakken</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; width: fit-content; margin: 10px auto;"> <p>plak post-it hier</p> </div> 	
<p>Teken en beschrijf hoe de situatie er op dit moment uit ziet voor deze persoon</p> <div style="border: 1px solid black; height: 100px; width: 100%;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 100px; width: 100%;"></div>

Template 8: teken de toekomst

<p>Reflectie Wat vind je van deze toekomst? Beschrijf twee tips en twee tips.</p>
<p>Tips</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 60px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 60px;"></div> </div>
<p>Tops</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 60px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 60px;"></div> </div>
<p>Andere opmerkingen</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Template 9: groepsreflectie

Bijlage 4. Het gewenste resultaat

Opzet en templates als inspiratie

Opzet van de co-creatie sessie

Introductie	Kijk terug naar de toekomstbeelden en leg uit wat er vandaag gaat gebeuren.
Het verschil	Deel de groep op in teams en laat ze het verschil tussen de huidige situatie en het toekomstbeeld onderzoeken. Wat mist er nu?
Visies maken template 10	Laat elk team een of meerdere visies maken: wat hebben we nodig zodat het probleem er in de toekomst niet meer is? Laat de teams de visies aan elkaar voordragen.
Bepaal de focus template 11	In elke visie staan 1 of meerdere elementen die het probleem kunnen verminderen. Zo'n element is 'het gewenste resultaat' dat een interventie kan hebben. Bespreek voor welke gewenste resultaten jullie interventies willen bedenken in de volgende stap. Geef bijvoorbeeld elk teamlid 3 stemmen.
Groepsreflectie	Reflecteer met de groep hoe dit ging, bijvoorbeeld middels tips en tops.
Afsluiten	Kijk nog een keer terug naar wat jullie gedaan hebben en blik vooruit op de volgende meeting.

Na de co-creatie sessie

Analyseer	Bekijk de materialen, noteer interessante dingen en maak een korte samenvatting. Besluit wat je meeneemt naar de volgende sessie. De designer kan inschatten wat voor effect de gewenste resultaten hebben op de huidige situatie door te kijken naar hun invloed in de causal system map.
Zelfreflectie	Denk na over de sessie. Wat kan je verbeteren en wat wil je hetzelfde houden?

Wat is het gewenste resultaat?

wat hebben we nodig zodat het probleem er in de toekomst niet meer is?

ONZE VISIE

“ In 2022 gunnen wij {de doelgroep} in Delft
.....
..... ”

Template 10: visie maken

GEWENSTE RESULTAAT van de interventie

.....
Leg uit:

Template 11: gewenste resultaat

Bijlage 5. Oplossingen verkennen

Opzet en templates als inspiratie

Opzet van de co-creatie sessie

Introductie	Kijk terug naar de gewenste resultaten en leg uit wat er vandaag gaat komen.
Kies uitkomst	Kies 1 gewenst resultaat uit met de groep om die in deze sessie te exploreren.
Stel vragen template 12	Bespreek het gewenste resultaat met elkaar en denk na welke vragen dit oproept. Noteer de vragen in de vorm: 'Hoe kun je ...?' Dit zijn deelvragen. Kies 10 verschillende deelvragen uit en schrijf elke vraag op een A3.
Ideeën	Nu gaat het team oplossingen bedenken bij deze deelvragen (dit zijn dus deeloplossingen). Split de groep in twee teams van 5 personen. Elk teamlid krijgt een A3 en heeft 2 minuten om daar zoveel mogelijk ideeën op te schrijven en tekenen. Deze hoeven niks met het onderwerp zelf te maken hebben, prijs creativiteit. Wissel door totdat elk teamlid 5 vragen gehad heeft.
Selecteer	Laat elk teamlid 5 vellen met ideeën bekijken. Per vel mogen ze 2 stemmen uitdelen aan ideeën die ze goed vinden en 1 stem op het gekste idee. Zo ontstaat er een bepaalde selectie aan ideeën en heeft iedereen ze gezien.
Mix & match	Bij de deelvragen zijn deeloplossingen bedacht. De twee teams kunnen nu deeloplossingen van verschillende vellen gaan combineren met elkaar om tot interventies voor het probleem te komen.
Concept template 13	Laat elk team 1 of meerdere interventies te kiezen om verder uit te werken tot concept. Je kunt ze het concept verder laten detailleren door het te bouwen met bijvoorbeeld LEGO, er een rollenspel van te maken of een storyboard.
Presenteer	De teams presenteren hun concepten aan elkaar. Laat ze kritische vragen stellen over de uitvoering en implementatie. Dit geeft interessante inzichten.
Groepsreflectie	Reflecteer met de groep hoe dit ging, bijvoorbeeld middels tips en tops.
Afsluiten	Kijk nog een keer terug naar wat jullie gedaan hebben en blik vooruit op de volgende stap. Moet er nog een sessie zoals deze komen om ideeën te bedenken bij een andere uitkomst?

Na de co-creatie sessie

Analyseer	Bekijk de materialen, noteer interessante dingen en maak een korte samenvatting. De designer kan uit de ideeën en concepten oplossingsrichtingen framen en hun impact inschatten in de causal system map.
Zelfreflectie	Denk na over de sessie. Wat kan je verbeteren en wat wil je hetzelfde houden?

HKJ?
Bedenk zoveel mogelijk ideeën in twee minuten. Het gaat om kwantiteit (hoeveelheid) niet kwaliteit.

Hoe kun je

Template 12: HKJ-vragen

Het concept
Gebruik WWWWWH om een concept verder uit te werken. Wat zal in de toekomst het probleem verminderen?

Titel

.....

Hoe ziet het er uit?

Wie zijn erbij betrokken?

Doel van het concept

Hoe werkt het?

Template 13: het concept

Bijlage 6. Tijd voor actie

Opzet en templates als inspiratie

Voor de meeting

Bepaal richting	Kijk samen met de collega van de gemeente die in het team zat terug op de sessies. Welke gewenste resultaten willen jullie verwerkelijken? Zijn er oplossingsrichtingen, ideeën en concepten die inspirerend zijn voor de uiteindelijke interventie? Bedenk welke partijen geschikt zijn om de interventie(s) te ontwikkelen en regel een meeting.
------------------------	--

Opzet van de meeting

Introductie	Presenteer de resultaten uit de co-creatie sessies en leg uit met welke oplossingsrichting jullie verder willen.
Wie doet wat	Discussieer met de partijen wie wat kan doen en wie de verantwoordelijk op zich neemt voor het ontwikkelen van de interventie.
Definieer actie	Bepaal welke acties er in het implementatieplan moeten komen en met welke middelen de gemeente de partijen steunt. Verwijs naar het opgerichte netwerk waarin ze om hulp kunnen vragen en concepten kunnen testen.
Plan meeting	Maak een afspraak om de ontwikkelde interventie te bespreken.

Tweede meeting

Bespreek concept	Kom samen om de uiteindelijk ontwikkelde interventie te bespreken. Hoe wordt het ingezet en waar? Is het getest met de doelgroep (verwijs naar het netwerk)?
Hoe monitoren	Maak afspraken over hoe de effecten van de interventie worden gemonitord.
Herdefinieer actie	Herdefinieer de actie als dat nodig is.

Bijlage 7. Evalueren

Opzet en templates als inspiratie

Voor de meeting

Monitor effect	Afhankelijk van de afspraak over het monitoren van de interventie kun je je alvast inlezen in de resultaten.
-----------------------	--

Opzet van de meeting

Evalueer effect	Evalueer het effect samen met de partijen die verantwoordelijk zijn voor de interventie en andere relevante partijen. Is het gewenste resultaat behaald? Is de interventie effectief en efficiënt? Is het waardevol en relevant?
Het vervolg	Discussieer welke vervolgacties nodig zijn. Moet er iets veranderen aan de interventie? Of is de impact te klein er moeten er interventies bijkomen?
Bepaal acties	Bepaal wat de vervolgacties zijn en leg deze vast.

Na de meeting

Meer actie?	Levert de impact van de interventie genoeg verbetering op of is er meer nodig? Bekijk met welke andere partijen je nieuwe acties kan opzetten. Overweeg om na enkele jaren een nieuw proces op te zetten vanaf stap 1, om zo de 'nieuwe' huidige situatie opnieuw in kaart te brengen.
--------------------	--

FACILITATOR GIDS

Welzijn Implementatie Jeugd